Mellár Tamás

Gyors vagy lassú euróbevezetés?

VISSZHANG - LXI. évfolyam, 45. szám, 2017. november 10.

Az euróövezethez való csatlakozást illetően két tábor rajzolódott ki az elmúlt hetek vitái során. Az egyik tábor a minél gyorsabb csatlakozás mellett tette le voksát, míg a másik a megfontolt, lassú csatlakozást tartja kívánatosnak. Dobozi István ez utóbbi táborba tartozik, és ebből a nézőpontból fogalmazta meg véleményét az *ÉS*-ben (*Aki kimarad, az lemarad,* 2017/36., szept. 8.) megjelent cikkemmel kapcsolatban.

A pénzfetisizmusról írottakkal maradéktalanul egyetértek, magam is úgy vélem, hogy nem perdöntő jelentőségű, milyen pénznemben valósulnak meg a gazdasági tranzakciók az egyes országokban. Sokkal fontosabb az, hogy milyen gazdasági folyamatok zajlanak le ezekben az országokban, milyen azok hatékonysága, hozzáadottérték-tartalma, korszerűsége, mennyire rugalmas a munkapiac, miként változik a gazdaság szerkezete stb. Jól látható ez az uniós országok példáján is: hiszen rendre jól teljesít az eurózónához tartozó Németország, Hollandia, Ausztria, vagy a később csatlakozók közül Szlovákia és a balti országok, de ugyanilyen jól teljesít a saját nemzeti fizetési eszközt használó Svédország és Dánia is, valamint az új csatlakozók közül Lengyelország. Ugyanakkor viszont kifejezetten gyenge fejlődést, lassú felzárkózást produkál az eurót használó Görögország, valamint az újonnan csatlakozott Ciprus és Szlovénia, de sajnálatos módon a nemzeti valutát használó Magyarország is. Tehát önmagában az euró bevezetésétől nem várhatunk csodát, viszont stagnálás vagy összeomlás sem következik belőle.

Felmerülhet azonban a kérdés, ha a jó gazdasági működés és a gazdasági felzárkózás szempontjából nem olyan fontos, hogy mi a hivatalos fizetőeszköz, akkor mi végre a vita, miért sürgetik sokan – többek között e sorok írója is – az euró mihamarabbi bevezetését. Mindenekelőtt azért, mert az EU jól érzékelhetően komoly átalakulás előtt áll, amelyben előreláthatóan kiemelt szerepük lesz az euróövezethez tartozó országoknak. Az integráció elmélyítése, a felzárkóztatási programok felgyorsítása, a fejlesztési források bővítése ebben a körben fog megvalósulni. A kimaradó országok a külső körbe, a lassabb integráció és a kisebb felzárkózási-fejlesztési források rendelkezésre állásának csoportjába kerülnek. A várhatóan kétsebességessé váló Európai Unióban nem volna szerencsés, ha eleve lemondanánk a belső körbe kerülés lehetőségéről az euró bevezetésének halogatásával.

Az előzőekben láthattuk tehát, mit veszthetünk a halogató, „ej, ráérünk arra még” politika alkalmazásával, de nézzük az érem másik oldalát: vajon mit nyerhetünk a lassú, megfontolt csatlakozással?

Az „előbb zárkózzunk fel, majd csak utána csatlakozzunk” okoskodás, amely az optimális valutaövezetek elméletére alapul, az unióban láthatóan nem működik, hiszen a korábbi országfelsorolásból egyértelműen kitűnik, hogy több olyan ország is van, amely az eurózóna tagjaként is sikeresen zárkózott és zárkózik fel. S mivel Magyarország felzárkózása megrekedt a négy-öt évvel ezelőtti (68 százalékos) szinten, nem lenne célravezető, hogy valamilyen relatív fejlettségi szint elérése feltétellé váljon (például az egy főre jutó GDP-nk érje el az EU-átlag 90 százalékát), mert ezzel a beláthatatlan jövőbe utalnánk a csatlakozást.

A leggyakrabban hangoztatott érv a halogatók táborában a külgazdasági egyensúly fenntartása. Ugyanis ameddig van nemzeti valutánk, addig lehet az export jövedelmezőségét leértékeléssel javítani. S a magyar gazdaság esetében ez igen fontos segédeszköz lehet, mivel nagyon gyenge a hazai vállalkozások nemzetközi versenyképessége. Majd ha évek múlva már jelentősen javul versenyképességünk, akkor lesz érdemes csatlakozni a valutaunióhoz. Ez az érvelés több problémát is felvet. Egyfelől azt, hogy az export 80 százalékát a külföldi tulajdontöbbségű vállalkozások produkálják, tehát az ő számukra nem különösen lényeges a leértékelődés mértéke, mert termelési költségeik nagy része euróban merül fel. A bérköltségük ilyen módú csökkenése ugyan kedvező számukra, de egyben arra ösztönzi őket, hogy az alacsony

technikai összetételű, munkaigényes termeléseket telepítsék hazánkba. Másfelől pedig a hazai cégek közül csak azokat támogatja számottevően a leértékelődés, amelyek kevés importot használnak fel a termelésükhöz. Ez pedig az alapanyagok, nyerstermékek, alacsony feldolgozottsági szintű félkész termékek exportjára ösztönöz. És a külkereskedelmi statisztikák szerint valóban ezek a termékek dominálnak a saját előállítású exportunkban. A leértékelődés lehetősége tehát nem a versenyképességet és a technikai haladást ösztönzi, hanem a meglévő, korszerűtlen gazdasági szerkezet továbbélését biztosítja.

Dobozi István egyetértőleg idézi Oblath Gábort, aki szerint az euróérettséghez még három dolog hiányzik: (1) az inflációs hajlam megregulázása, (2) a bérek termelékenységhez igazodó mechanizmusának kialakítása és (3) a költségvetés szilárd alapokra helyezése. Valóban mindhárom feltétel igen fontos az euró bevezetéséhez, de tegyük hozzá gyorsan: nemcsak ahhoz, hanem a jó gazdasági működéshez is. Tehát a magyar gazdaságnak az egyensúlyi pályán tartása miatt is elemi érdeke, hogy ezeket az intézkedéseket megvalósítsa. Ugyanis ha véget ér a világgazdasági recesszió és az EU-s támogatási cunami, akkor igen komoly válságba kerülhet az ország ezen három intézményi megerősítés nélkül. Viszont ha a halogatás politikáját választjuk, akkor nem lesz elég erős a kényszer a megvalósításukra, így hiányukat is majd csak akkor fogjuk érezni, amikor már késő lesz. Jobb lenne tehát minél hamarabb, az euró bevezetésére készülve megtenni az amúgy is szükséges lépéseket.

A halogatók táborának egyik legerősebb érve az, hogy az elhamarkodott, rosszul előkészített euróbevezetés költségei sokkal nagyobbak lennének, mint a jó bevezetés várható hasznai. Ez az érvelés ott hibázik, hogy nincs olyan, hogy rossz vagy jó euróbevezetés, legfeljebb csak az vethető fel, hogy mennyire jó (egyensúlyi, reálisan értékelt) árfolyam mellett történik meg a csatlakozás. Azt, hogy az euróbevezetés mennyire bizonyul jónak vagy rossznak, azt a gazdaság összműködése dönti el, mégpedig nem a csatlakozás időpontjában, hanem azt követően évről évre, folyamatosan. Ha tudunk érdemben javítani az elkövetkező években a magyar gazdaság működési módján és eredményességén, akkor euróövezeti csatlakozásunk sikeres lesz. Mély meggyőződésem, hogy sokkal nagyobb eséllyel tudunk akkor javítani a gazdaságunk működési mechanizmusain, ha az EU belső köréhez tartozunk, ha az integrációt elmélyítjük, s ha a közösségi intézményi kényszerek is segítenek véghez vinni a szükséges változtatásokat.